

Expert Opinion

Європейсько-українське енергетичне агентство
European-Ukrainian Energy Agency

№1 | вересень 2010 р.

ЕКСПЕРТИ:

Конеченков Андрій
Українська вітроенергетична асоціація (УВЕА)

Юлія Березовська
Fuel Alternative

Вольфрам Ребок
Юридична фірма
«Arzinger»

Уве Вулькофф
LUWOGЕ consult

Дмитро Лесків
Ковельська
міська рада

Магнус Едін
Alfa Laval Lund AB

Ульф Оквіст
Ducto International

Віталій Поплавський
ТОВ «Центр Енергозберігаючих
Технологій Еко»

Йорг Майснер
АТ ХААЗЕ Енергітехнік

Лоік Лермінью
PhytoFuels Investments

Віктор Савків
ТІС Еко

Дорогі читачі,

Коли майже рік тому було засновано Європейсько-Українське Енергетичне Агентство, його ініціатори і члени бачили потребу в об'єднанні зусиль для розвитку місцевого ринку енергоефективності і відновлюваної енергетики. Не дивлячись на те, що в Україні близько десяти міністерств та відповідних державних структур, велика кількість донорських і некомерційних організацій, до яких належать більше 30 активних гравців, у тому числі міжнародні фінансові організації, національні енергетичні агентства ЄС, цільові проекти і програми, та ін. – загальна ситуація у секторі залишається на рівні одинарних прикладів успішного впровадження проектів.

Двостороннє спілкування між основними гравцями для просування реформ є надзвичайно важливим, щоб показати вірний шлях вперед. Нажаль, часто у результаті знаходяться рішення лише для певних проектів без забезпечення необхідного «сталого» прикладу для впровадження проектів у інших регіонах, містах і компаніях.

Парадокс ситуації полягає в тому, що в Україні існують величезні потреба та необхідність, з одного боку, і підтримка міжнародного суспільства з іншого. Але складається враження, що комбінація не працює. Проблема не завжди полягає у відсутності фінансових ресурсів для проектів, а часто у відсутності політичної волі та неспроможності забезпечити впровадження національних стратегій, планів дій та рекомендацій запропонованих у численних наукових дослідженнях донорськими організаціями.

Члени і партнери ЕУЕА поділилися своїми поглядами на «реалії» в Україні і відповіли на питання щодо сьогодишньої ситуації на ринку. Окрім загального погляду на сектор, вони прокоментували реформи, проведені урядом, і ті, що очікуються в найближчому майбутньому. Зрештою, вони назвали пріоритетні кроки, які за умови впровадження, могли б швидко полегшили деякі процедури під час реалізації проектів.

Ми прагнемо надати інформацію щодо найбільш актуальних питань і закликаємо український уряд до співпраці і усунення бар'єрів, що заважають фінансуванню проектів.

Сподіваємося, що ви знайдете тут корисну інформацію!

З повагою, **Олена Рибак**

Директор
**Європейсько-Українське
Енергетичне Агентство**

Андрей Конеченков

**Украинская ветроэнергетическая ассоциация (УВЭА),
Глава Правления**

Член Совета ЕУЭА

Украинская ветроэнергетическая ассоциация (УВЭА) – это всеукраинская общественная организация, целью которой является продвижение ветроэнергетических технологий и защита интересов ветроэнергетического сектора на национальном и международном уровнях. С момента своего создания весной 2008, ассоциация направила свою деятельность на широкомасштабное развитие ветроэнергетики в Украине, вовлечение среднего и малого бизнеса в данный процесс.

Говоря о существующей ситуации с точки зрения современной ветроэнергетики, наша страна сегодня находится на начальном этапе своего развития, несмотря на все реализованные решения в ветроэнергетическом секторе Украины. Безусловно, опыт, полученный за время действия Комплексной программы строительства ветроэлектростанций в Украине, позволяет сделать серьезные выводы и более ускоренными темпами двигаться вперед. Пока же статистика говорит против нас. Будучи ветроэнергетическим лидером среди стран бывшего соцлагеря в начале нынешнего века, на сегодняшний день мы уже лет на пять отстаем от Польши, Чехии, Болгарии, Румынии.

Определенное оживление на украинском ветроэнергетическом рынке наблюдается в течение последних пяти лет. Этому способствовало, конечно же, принятие закона Украины «О внесении изменений в Закон Украины «Об электроэнергетике» касательно стимулирования использования альтернативных источников энергии». Законодательная поддержка возобновляемой энергетики за счет введения «зеленых тарифов» привлекла внимание некоторых ветроэнергетических лидеров.

Сегодня в Украине заявлено ветропроектов на общую установленную мощность около 15 тысяч МВт. Но пока о радужных перспективах реализации этих проектов можно забыть по той причине, что существует ряд тех-

нических вопросов, решение которых является достаточно сложным и на реализацию которых потребуется время. Все эти вопросы напрямую связаны с политикой в области возобновляемой энергетики, включая снятие моратория на использование земель сельскохозяйственного назначения под проекты солнечных и ветроэлектростанций, решение технических вопросов, связанных с подключением к энергосети малых и больших энергообъектов с переменной выработкой электроэнергии и т.д.

Есть и ощутимые положительные перемены. Новая политика в Автономной Республике Крым сегодня дает первые результаты. Ряд проектов, связанных со строительством солнечных и ветроэлектростанций, сдвинулись с «мертвой» точки. Принят ряд правительственных решений, направленных на реализацию «зеленых» проектов с учетом мировых стандартов.

Говоря об основных шагах для нашего правительства, это, конечно, в первую очередь:

- Определение четких разрешительных процедур по реализации ветроэнергетических проектов в Украине с учетом мирового опыта;
- Принятие соответствующей законодательной базы, позволяющей использовать земли сельскохозяйственного значения под солнечные и ветропроекты (по опыту стран ЕС);
- Принятие и выполнение программ по реконструкции энергосетей для подключения малых и коммерческих «зеленых» энергогенерирующих объектов.

<http://www.uwea.com.ua/>

Юлия Березовская

Fuel Alternative,
Исполнительный директор

Fuel Alternative – консалтинговая компания, работающая на рынке альтернативных видов топлива и энергии с 2006 года.

Сферой нашей деятельности являются биоэтанол, биогаз, биодизель, солнечная и ветроэнергетика, а также энергоэффективные технологии и оборудование.

Также Fuel Alternative является издательской компанией, в частности, мы издаем журналы «Альтернативное топливо» и «CleanTech», а также – с 2009 г. – отраслевые справочники (в том числе, ежегодный справочник «Возобновляемая энергетика Украины»).

Если говорить о ситуации в Украине, поскольку деятельность нашей компании связана практически со всеми секторами возобновляемой энергетике, мы можем дать как комплексную оценку по отрасли, так и по отдельным сегментам.

Говоря в целом, на данный момент мы считаем рынок возобновляемой энергетике Украины очень перспективным и многообещающим, и вот почему:

- a) Зеленый тариф – один из самых высоких в Европе, и гарантирован государством Украины до 2030 года.
- b) В правительстве присутствуют люди, заинтересованные в развитии проектов в возобновляемой энергетике, и не в последнюю очередь, из-за их собственных деловых интересов в этой сфере. Впервые в истории Украины.
- c) Подорожание природного газа, которое уже произошло 1 августа, и в течение года должно быть еще 2 этапа дальнейшего повышения цен.
- d) Низкий период окупаемости многих проектов

в возобновляемой энергетике Украины на фоне снижающихся тарифов и насыщенности рынка в развитых странах. Например, в Германии с 1 июля снизился зеленый тариф на солнечную энергетике.

Говоря о правительстве, на данный момент можно отметить более позитивное влияние. Более того, я положительно оцениваю намерение Кабмина работать в направлении изменения Энергетической Стратегии. По нашей информации, НАЭР получило задание разработать поправки в данную Стратегию, согласно которой к 2030 г. доля возобновляемой энергетике в общем энергобалансе (по электричеству) должна составить 30%. Это очень прогрессивно.

Также хотелось бы обратить внимание правительства на сферу моторного альтернативного топлива. На сегодняшний день, по нашей оценке, производство бензина с биологическими компонентами (биоэтанола) является реальной и экономичной альтернативой модернизации крупных НПЗ, которые выпускают сегодня топливо крайне низкого качества, тогда как производство на их основе биотоплива позволяет значительно улучшить качественные параметры моторного топлива. Более того, это может быть экономически привлекательно. Нужно лишь политическое решение и команда «сверху».

Что касается произошедших и грядущих изменений, сейчас многих пугает проект нового Налогового Кодекса. Впрочем, он содержит многие прогрессивные изменения для участников рынка возобновляемой энергетике, если разобраться.

Мы ожидаем первого объекта, получившего зеленый тариф в солнечной энергетике. Это будет хорошим сигналом для игроков глобального рынка. Мы ожидаем

реализации первых инфраструктурных проектов в сфере перевода крупных объектов с газа на твердое биотопливо либо на тепловую энергию из биомассы, покупаемую у операторов таких первых био-ТЭЦ.

Если бы от нас зависел выбор трех приоритетных шагов для правительства, это были бы:

- Прозрачное распределение средств специализированных фондов по развитию сегмента возобновляемой энергетики;
- Создание единого специализированного госведомства, которое бы отвечало за развитие всей возобновляемой энергетики;
- Мощная, правильная «идеологическая» политика в сфере возобновляемой энергетики в Украине.

<http://www.fuelalternative.com.ua/>

Вольфрам Ребок

Юридична фірма «Arzinger»,
партнер

Член Ради ЄУЕА

Arzinger

Будучи партнером юридичної фірми «Арцингер» та працюючи в Україні з 2002 року, я контактую з фірмами, які заходять на український ринок або вже мають свій бізнес в Україні. У компанії я переважно займаюся питаннями ДПП та енергетики.

З різних причин загальна ситуація в Україні є досить складною, однак промінь надії є.

Перш за все, український ринок (більше) не є привабливим для інвесторів. Навіть розуміючи потенціал ринку, компанії не бажають ризикувати. Занадто багато (непередбачуваних) змін сталося останнім часом, і Україна більше не вважається надійним партнером. Довгострокові інвестиції потребують стабільної політичної ситуації та правового поля. Коли політики нарешті зрозуміють це? Особливо це стосується інвестицій в енергетичній сфері (енергоефективності або відновлювальної енергетики), які повертаються до інвесторів через 4-5 років або пізніше. Якщо ситуація в країні різко зміниться на гірше, інвестори навіть не встигнуть «спакувати речі». Проте очікувані інвестиції в цій сфері дуже великі, йдеться про мільярди євро. Невже Україна справді чекає приходу інвесторів за таких умов?

Світлом у кінці тунелю є розуміння того, що Україні необхідно рухатися. Або Україна почне робити кроки на шляху до Європейського Союзу, або вона стане країною третього світу. Зараз навіть натяку на довгострокові перспективи немає. Необхідність підвищення енергоефективності величезна, як і потенціал для відновлюваної енергетики. Україні необхідно сфокусуватися на вітроенергетиці, гідроенергетиці та біогазі. Згодом, враховуючи зниження цін на сонячні батареї, навіть сонячна енергія має своє майбутнє в Україні.

На даний момент розробляються лише декілька проектів повітряних парків. Проте всі вони мають різноманітні ризики:

- Фінансування завжди пов'язане з борговим капіталом. Борговий капітал, зважаючи на ризики в країні, є надто високим.
- Питання землі та будівництва не регулюються чітко та прозоро і завжди підпадають під «додаткові витрати».
- Чи отримають інвестори коли-небудь зелений тариф?
- Чи буде енергетична мережа мати можливість прийняти додаткову енергію?

Без інвестицій енергетична мережа незабаром зруйнується. При цьому економічних «розумних» мереж не має навіть у проекті. Без них «зелена» енергія не може використовуватися належним чином, іншими словами, буде даремно витрачатись.

Ситуація з біогазом виглядає навіть гірше. Робота біогазового заводу є більш складною, ніж робота вітряного парку. Більш того, оператор залежить від налагодженого постачання сировини в країні, де люди не довіряють один одному. І останнє, але не менш важливе: зелений тариф розроблено лише для електроенергетики (не безпосередньо для біогазу) і тільки за умови, що матеріал є рослинного походження. Найбільш вигідним та найменш конкурентним (відносно рослинництва та тваринництва) методом виготовлення біопалива є використання добрив, але, на жаль, використання добрив не входить до зеленого тарифу. Це викликає сум, тому що біопаливні рослини є ідеальним інструментом для децентралізованого вирішення енергетичних проблем.

Говорячи про новий уряд... Не можна сказати, що новий уряд значно вплинув на сектор відновлювальної енергетики. Хвилювання викликає те, що газові домовленості з Росією вплинуть на стимулювання інвестицій у відновлювальну енергетику та енергоефек-

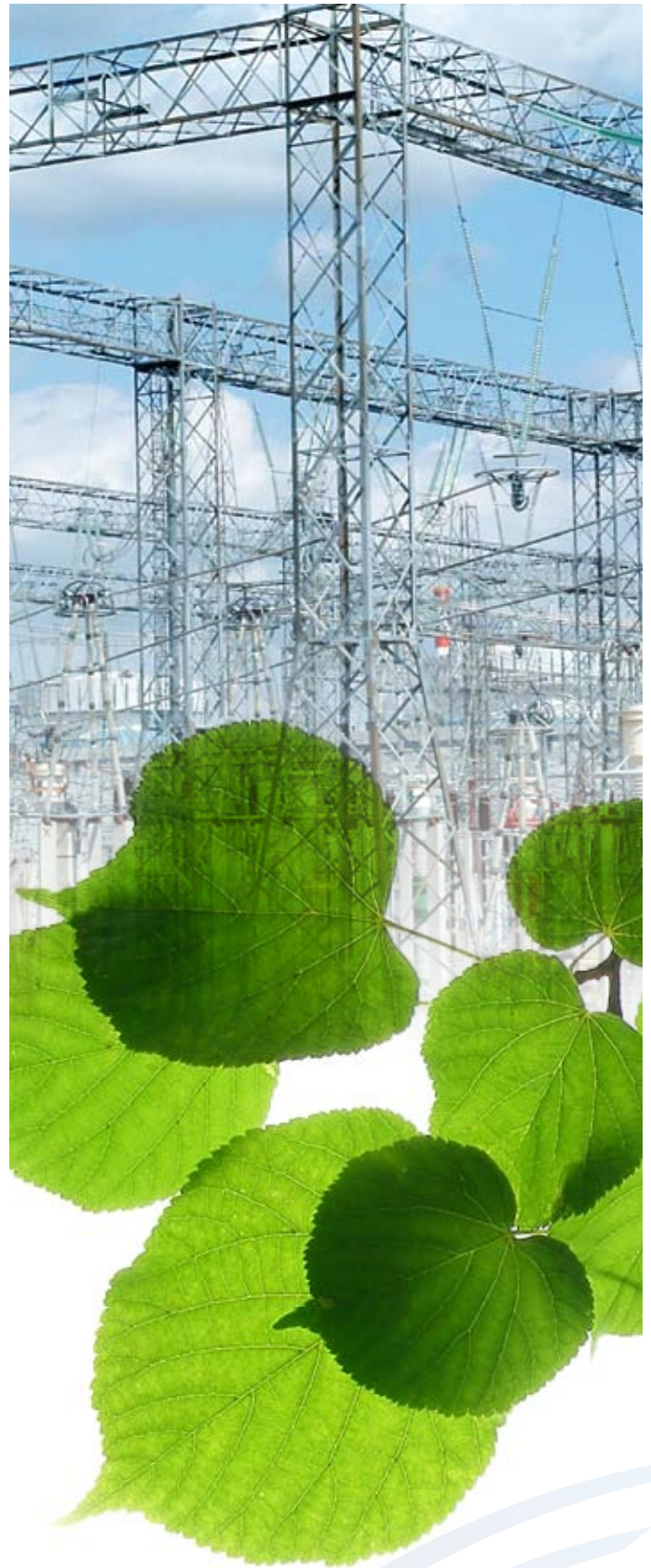
тивність, що стане «солодкою отрутою» для держави, і українська економіка закінчить «раптовою смертю».

Нові політичні сили цілком зайняті іншими справами, зокрема, у відносинах з Міжнародним валютним фондом, податковим кодексом та підготовкою до Євро 2012. Коли нещодавно міністр з питань палива та енергетики говорив про «Енергетичну безпеку в Україні», він навіть не згадав про енергоефективність та відновлювальну енергетику. Міркування все ще пов'язані лише з нафтою та газом. Тому в 2010 році я не очікую ніяких змін або зрушень на краще.

Якщо мова йде про три важливих кроки українського уряду, необхідні для покращення ситуації в країні, то це, перш за все, моє призначення на посаду Прем'єр-міністра України. Справи суттєво покращилися б вже за один рік! Зважаючи на те, що це є неможливим через вимоги українського законодавства, я би здійснив три наступні кроки:

- Новий проект Енергетичної стратегії України (яку ніхто не сприймає серйозно);
- Надання дозволу на зведення заводів з виробництва відновлювальної енергетики на землях сільськогосподарського призначення (крім того, сучасний земельний реєстр в цілому стане в пригоді для інвестицій; це перше, що роблять країни, які розвиваються, за винятком України...);
- Підтримка пілотних проектів в енергетичному секторі (таких як «Пасивний дім» ЄУЕА чи інші), необхідних для зміцнення довіри до України. Почніть з малих кроків, але робіть їх!

<http://arzinger.ua/>

Уве Вулькофф

LUWOGЕ consult,
Директор

Член дорадчої колегії ЄУЕА

Наразі, LUWOGЕ consult не займаються діяльністю в Україні. Інтереси нашої міждисциплінарної команди полягають у всебічному підході до оцінювання вкладень в енергозбереження в будівлях із застосуванням технічного, економічного, фінансового підходів, та з погляду соціальної оптимізації. Ми ведемо активну діяльність у цій галузі у низці західно-європейських країн та в Росії.

Говорячи загалом про сектор, можна сказати, що в Україні велика частина житлового фонду є приватизованою, але права власності на земельні ділянки і відповідальність за інвестиційні рішення часто є нечіткими; мешканці багатопверхових будинків, так само як і муніципальні органи, часто не достатньо добре утримують і покращують спільну власність (зовнішні фасади, технологічне устаткування, прилеглі території), а фінансові кошти для здійснення таких витрат отримати важко. Оскільки, з іншого боку, для приватних домовласників не передбачено високі субсидії цін на енергію, існує мало стимулів для заходів, спрямованих на енергозбереження. Усе це на фоні поганого стану ремонтування великої частини житлового фонду та підвищення ринкових цін на енергію.

Щодо роботи уряду, можна сказати наступне. Ініціювавши вже з середини 1990 велику кількість окремих реформ, український уряд до сьогодні так і не спромігся знайти вдалий стратегічний підхід із пов'язаними між собою законними, економічними, фінансовими і підприємницькими нововведеннями і ясным завданням скорочення непоновлюваного первинного енергоспоживання. У такому контексті було б неправильно заохочувати і субсидіювати в національному масштабі лише індивідуальні технології, такі як вітер або біомаса – швидше, повна технологічна відкритість представлена таким чином, що інвестори можуть скоротити первинне енергоспоживання настільки, наскільки це можливо з існуючими фінансовими ресурсами, вибираючи

в кожній області і на кожному етапі ту технологію енергоефективності, яка, за специфічних умов переважає і обіцяє бути найекономічнішою інвестиційною альтернативою, беручи до уваги залишковий строк експлуатації для кожної будівлі.

Говорячи про зміни, які сталися або очікують нас, – необхідний стратегічний підхід для скорочення використання непоновлюваних первинних джерел енергії в українських будівлях. Не раніше ніж через 6 місяців цю стратегію буде розроблено та впроваджено.

Щодо основних кроків для уряду, можна запропонувати такі:

- Збільшення цін на енергію крок за кроком до ринкового рівня для всіх домовласників і фірм.
- Надання субсидій найбільш бідним домовласникам із метою уникнення істотного зниження міжнародної конкурентоспроможності фірм.
- Організація співпраці між урядом і банками для фінансування енергоефективних проектів і надання субсидій за досягнення особливо низьких рівнів споживання непоновлюваної первинної енергії в будівлях.

www.luwoge-consult.de

Дмитрий Лескив

Ковельский городской совет,
Советник мэра

Город Ковель – один из старейших городов, расположенный в Волынской области на северо-западе Украины. Население города составляет приблизительно 65,777 чел. Ковель имеет высокоразвитую инфраструктуру, мощный промышленный потенциал и уникальные технологии.

В основные сферы деятельности Ковельского городского совета на сегодняшний день входят энергоменеджмент, энергомониторинг в бюджетной сфере (муниципальные здания); ежедневный мониторинг и анализ энергопотребления; проведение энергоаудитов, исследование состояния зданий; определение необходимых энергосберегающих мероприятий; установка энергосберегающего оборудования; образовательная работа среди населения в сфере энергоменеджмента и энергоэффективности.

К сожалению, если говорить об энергоэффективности в целом, у нас нет подробной статистики по Украине. Но несложно заметить, что этому вопросу уделяется все больше внимания как на государственном, так и на региональном уровне. По крайней мере, в Ковеле сложно найти служащих, работающих в учреждениях городского подчинения, которые бы не были осведомлены об энергосбережении. Это касается в равной мере и сферы школьного и дошкольного образования, сферы здравоохранения.

Только за счет административных мер в бюджетной сфере (ежедневный энергомониторинг) за 4 месяца 2009 нам удалось сэкономить около 600 тыс. грн. Для города с населением 67 тыс. жителей – это немалая сумма.

Значительным образом уровень заинтересованности в этом вопросе стимулирует цены на энергоносители.

С приходом нового правительства пока никакой разницы в этом вопросе мы не ощутили.

Ситуация с бюджетным финансированием энергосберегающих проектов как и раньше остается сложной.

Что касается надежды на позитивные изменения, мы как и прежде рассчитываем лишь на собственные силы. Ведутся определенные разговоры, но конкретных шагов пока нет.

Если бы мы могли выбрать 3 основных действия для украинского правительства, это были бы:

- Первый и самый главный шаг, которого мы ожидаем, – это изменение законодательства в сфере энергосбережения (и хотя это в значительной степени касается нашего законодательного органа, правительственная поддержка в этом вопросе очень важна).

Как бы странно это ни звучало, но украинское законодательство построено таким образом, что в бюджетной сфере экономить энергию и природные ресурсы (газ, воду и т.п.) не выгодно, реализовывать энергосберегающие проекты не выгодно. Нет механизма возврата затраченных средств. Для пояснения приведу простой пример. Допустим, вы нашли инвестора или взяли кредит в банке для комплексной термомодернизации школы, провели все необходимые работы, потратили 10 млн. грн. В результате Вы значительно улучшили условия внутри здания (летом прохладно, зимой – тепло, хорошее освещение и т.п.), при этом здание стало в 5 раз меньше потреблять энергоресурсов. Учащиеся, учителя довольны. Город значительно меньше стал платить за энергоресурсы. Все довольны. Но возникает вопрос: кто будет возвращать кредит? А возвращать некому. От того, что школа стала меньше потреблять тепла, воды и электроэнергии, кроме учеников никому лучше не стало. Отчисления из городского бюджета на энергоносители конечно уменьшились...

Но! Согласно нашему законодательству, даже вот эти сэкономленные деньги или хотя бы их часть вернуть инвестору или банку в качестве погашения кредита Вы не имеете права. У нас это уголовно наказуемо! Во всех цивилизованных странах давно разработаны механизмы возвращения денег, потраченных на энергосберегающие мероприятия, существует понятие базовой линии и т.п., а у нас до сих пор – нет. Пока будет сохраняться такая ситуация и это не поймут на высшем государственном уровне в бюджетной сфере, у нас будут проблемы.

Самое удивительное, что для этого не надо никакого дополнительного государственного финансирования, надо всего лишь прописать механизм. А этого пока нет.

- Второй шаг – ликвидировать льготы на оплату энергоносителей, а вместо этого разработать систему льгот на внедрение энергоэффективных технологий.

В Украине существует три цены на газ: для бюджетных организаций (самая высокая), для хозрасчетных предприятий (чуть ниже) и для населения (значительно ниже себестоимости). Я думаю – это ненормально. Пока будет сохраняться такая ситуация, люди об экономии думать не будут, а переходить на новые энергосберегающие технологии – тем более. Среднестатистическое здание в Украине потребляет 250-350 кВт/ч энергии на м² в год. Для сравнения – в Германии уже тяжело найти здание, которое бы потребляло больше 80 кВт/ч на м² в год.

- Третий шаг – разработать комплексную государственную программу энергоэффективной санации зданий, переработать по европейскому образцу и принять Закон Украины «Об энергетической эффективности зданий» (существующий проект очень далек от совершенства).

<http://www.kovel.osp-ua.info/>

Магнус Едін

Alfa Laval Lund AB,
менеджер з розвитку бізнесу
в департаменті HVAC

Виконуючий обов'язки Голови Ради ЄУЕА

*спільно з **Ульфом Оквістом**
Ducto International, енергетичний консультант
Член Ради ЄУЕА*

Alfa Laval — провідна світова компанія, яка займається системами теплопостачання та енергозбереженням. Компанія налічує більше 10 000 працівників і має офіси у 100 країнах світу. Нашими головними сферами діяльності є енергоефективність взагалі, і централізоване районне опалювання зокрема. Постачання розподільного і контролюючого обладнання систем централізованого опалення, тобто – труб і підстанцій як цілісної системи.

Говорячи про ситуацію в Україні в цілому, ми можемо сказати, що системи централізованого опалення в більшості міст, або навіть у всіх містах України застарілі і катастрофічно потребують оновлення й модернізації. Районні тепломережі і районні опалювальні компанії могли б зменшити ціну і скоротити енергоспоживання на 50% (або навіть більше), якби було інвестування в їх модернізацію. Час повернення таких інвестицій міг би бути меншим ніж 5 років.

Говорячи про зміни, які відбулися з січня 2010 року, ми можемо сказати про те, що Міністерство Фінансів наразі контролює всі рішення щодо позик, навіть для великих міст. Це створює перешкоду, коли йдеться про інвестиції в системи теплопостачання, що у своїй більшості є питанням місцевої спільноти і муніципалітету. На жаль, ми не очікуємо жодних змін протягом наступних шести місяців.

Говорячи про основні дії українського уряду для покращення ситуації в нашому секторі, можемо обрати наступні:

- Міністерство Фінансів повинно зробити енергоефективність пріоритетним завданням, оскільки це зменшить витрати, скоротить споживання і знизить залежність від газу. Основним завданням є модерніза-

ція розподільної мережі, тобто нові труби і підстанції в кожній будівлі. Це все стане гарним стартом для впровадження нових котлів на альтернативних паливах. Отже, необхідно: Сфокусувати увагу на енергоефективності, особливо для системи теплопостачання;

- Визначити чіткі правила для всіх узгоджувальних органів, які займаються фінансуванням проектів з енергоефективності;
- Створити стимули для модернізації систем теплопостачання.

<http://www.alfalaval.com/Pages/>

Виталий Поплавский

**ООО «Центр Энергосберегающих Технологий
Эко», Директор**

Член Совета ЕУЭА

*совместно с Валентином Фелькером,
заместитель директора*

Компания **«Центр Энергосберегающих Технологий Эко»** активно занимается внедрением энергосберегающих технологий в сфере коттеджного строительства и модернизации промышленных предприятий. Для своих клиентов мы предоставляем услуги в сфере модернизации предприятий, коттеджного и высотного строительства, а также предлагаем комплекс монтажных работ «под ключ» и необходимое оборудование.

Говоря о ситуации энергосбережения в Украине, необходимо отметить, что в целом она неоднозначна. Есть позитивные тенденции в государственном финансировании ряда проектов с применением тепловых насосов и ветроэлектростанций, но, в целом, развитие отрасли по сравнению с Европой находится в зачаточном состоянии:

- Абсолютно отсутствуют законодательная база и, соответственно, механизмы государственной поддержки конечного потребителя в виде льготного кредитования, субсидирования в зависимости от типа оборудования и системного КПД и т.п.
- Слабо выражена законодательная деятельность в разрезе принятия нормативно-правовых актов касательно применения современных энергостандартов в строительстве: если что-то и делается, то отсутствуют механизмы контроля, либо уровень бюрократизма достигает такого уровня, при котором у потенциального инвестора уже на начальном этапе отпадает интерес инвестировать во что-либо, тем более в долгосрочные проекты.
- Декларативность всех начинаний прошлых правительств. Пример – закон об освобождении от таможенных ставок и НДС предприятий и компаний в энергосберегающем секторе существует, но абсолютно не применяется, да и список компаний и оборудования не прописан, а утверждается в индивидуальном порядке. «Зеленый тариф» принят – возникает вопрос: как он применяется и сколько потребителей о нем (и механизмах его реализации) знают? Т.е. во всех эшелонах власти что-то декларируется, но по факту ничего не движется, поскольку ничего не финансируется и не популяризируется. Как следствие процесса – стагнация рынка, к тому же усиленная мировым финансовым кризисом, т.е. отсутствием доступных «длинных денег» для модернизации предприятий, кредитования долгосрочных проектов и т.п. Все эти факторы делают долгосрочные инвестиции невозможными либо малопривлекательными.
- Не отрегулированы прозрачные механизмы контроля за соблюдением эффективных строительных норм (вопрос энергопаспортизации зданий, принятий единых общегосударственных стандартов в определении энергоэффективности реализуемого проекта, например, «Green Building Label»), т.е. реализуются проекты с зачастую изначально морально устаревшей концепцией тепло- и холодогенерации, по стандартам энергоэффективности в лучшем случае 90-х годов. Как результат – огромные эксплуатационные затраты и, в масштабах страны, постоянная энергозависимость от внешних поставщиков.
- Отсутствие долгосрочной государственной политики в диверсификации источников энергии и отсутствие преемственности политического курса приходящих к власти правительств приводят к отставанию страны в развитии энергосберегающей отрасли экономики, которая, по сути, предоставле-

на сама себе в механизмах реализации проектов, финансировании и организации поступательного развития отрасли как таковой.

Несмотря на вышесказанное, хочется отметить, что в рамках осуществления ряда проектов промышленного сектора все-таки применяются альтернативные решения и технологии (когенерация, биогазовые генераторы, утилизация сбросного тепла на базе тепловых насосов (даже украинского производства), рекуперативных установок различного типа и т.п.). Однако эти проекты носят единичный характер и в масштабах реального сектора экономики абсолютно непоказательны. Подобная ситуация наблюдается и в сфере коттеджного строительства. На данный момент все альтернативные источники энергии и связанные с ними концептуальные решения доступны только очень ограниченному количеству потенциальных застройщиков, да и то в разряде экзотики, поскольку с экономической точки зрения – это проекты с большим сроком окупаемости и высоким уровнем первоначальных капитальных затрат.

О действиях нового правительства еще преждевременно судить, поскольку принятые решения несут долгосрочный характер и характеризуются поздними макроэкономическими индикаторами. Но в разрезе энергосбережения, на данный момент, нельзя не отметить активное взаимодействие существующей власти с основными игроками на рынке энергосбережения в вопросах реализации ряда проектов с применением тепловых насосов с вероятно реальным финансированием. В разрезе диверсификации источников энергии и принятых соглашений с Россией о ценообразовании газовых поставок существуют некоторые опасения по поводу стабильности экономики в краткосрочной перспективе, но в стратегическом направлении эти решения, безусловно, окажут позитивное влияние на развитие энергосбережения в стране, поскольку, по данным нашего мониторинга, 95-97 % промышленных предприятий Украины нуждаются в модернизации систем теплогенерации и только сейчас начали всерьез задумываться о возможных путях оптимизации тепловых процессов и утилизации сбросного тепла. Это, прежде всего, вопрос сбалансированной политики государства в рамках конечного потребителя и льготного налогообложения, т.е. должны быть созданы действующие механизмы стимуляции этого рынка.

К сожалению, пока в проектах, в которых мы принимали участие, изменений не наблюдалось. Но мы, безусловно, рассчитываем на изменения в будущем. Мы надеемся, что новое правительство примет хотя бы ряд законодательных актов (по типу «зеленого тарифа»), и этот механизм будет работать. Если говорить о трех основных шагах для нашего правительства, мы бы предложили следующее:

- стимулирование энергосбережения в частном секторе;
- реорганизация строительного сектора до энергоэффективной платформы;
- форсирование пересчета энергопотребления и эффективности работы (посредством изучения энергетического аудита).

<http://www.cet.kiev.ua/>

Йорг Майснер

АТ ХААЗЕ Енергітехнік,
директор проекту

Член Ради ЄУЕА

АТ ХААЗЕ Енергітехнік посідає лідуючі позиції в технології виробництва енергії та захисту навколишнього природного середовища. Обладнання компанії встановлено більш як на 1 500 об'єктах у промислових центрах Німеччини, Європи та Азії.

Головними сферами діяльності компанії є: реалізація технічних проектів з охорони оточуючого природного середовища в галузі санації полігонів/ санації полігонів ТПВ, утилізація полігонного газу, утилізація ТПВ, отримання сертифікатів CO₂ в рамках Кіотського протоколу, біогазові проекти.

Починаючи з 2003 року, компанія ХААЗЕ постійно представлена в Україні. Результатом роботи компанії в Україні є розробка і впровадження низки проектів: розгляд прибутковості виробництва етанолу в Україні; промислове виробництво біогазу з барди на спиртових заводах; виробництво біогазу на цукрових заводах та доведення біогазу до якості природного; три проекти з полігонів ТПВ з переробки сміття в Україні, ще чотири в процесі розробки; будівництво системи вловлювання та утилізації ПГ; проекти спільного впровадження з ПГ, розробка проектної документації для проектів із захисту клімату.

Необхідно зазначити, що сфера відновлювальної енергетики як і сільське господарство, на сьогодні є найбільш привабливою для інвестування в Україні (за оцінками міжнародних фінансових інститутів), проте високий рівень політичних, економічних та фінансових ризиків знижує динаміку цього процесу.

Стабілізація політичної ситуації в цьому році суттєво покращила очікування інвесторів. З боку Президента та голови уряду неодноразово лунали заяви про пріоритетність розвитку альтернативної енергетики, проте конкретних заходів вжито ще не було.

На наш погляд, першочерговими напрямками сприяння розвитку відновлювальної енергетики з боку Уряду є:

- створення більш сприятливих умов для закордонних інвесторів (спрощення візового режиму, надання підтримки в питаннях оформлення різноманітної документації в державних органах з метою зменшення бюрократичних бар'єрів);
- вдосконалення законодавства та процедури отримання «зеленого тарифу» для виробників електроенергії з біогазу (включаючи газ із полігонів ТПВ та стічних вод);
- виділення суттєвих ресурсів на фінансування цільових програм з розвитку альтернативної енергетики, зниження відсоткових ставок за кредитами та надання державних гарантій.

Санація старих полігонів ТПВ в Україні здійснюється відповідно до механізмів Кіотського протоколу. Обов'язковою частиною отримання аналізу та оцінки рентабельності видобутку та якості газу на полігонах ТПВ є проведення пробного відбору полігонного газу. Пробний відбір ПГ триває 8 тижнів і вимагає значних капіталовкладень. Проте, практично жодне місто в Україні не здатне знайти таку суму на подібні потреби. Наступною проблемою можна назвати відсутність спеціалістів, здатних керувати процесом відбору газу та проводити оцінку результатів. Надання «зеленого» тарифу могло б значно стабілізувати ситуацію, якби не певні розходження у наказах та законах України.

Одним із варіантів фінансування проектів дегазації полігонів ТПВ також може виступати емісія сертифікатів CO₂, однак і на цьому шляху ми наштовхнулися на великі складності в Україні. Щоб отримати листи підтримки та схвалення від урядів України та Німеччини, нам довелося протягом 2 років провести чимало зустрічей для узгодження стандартів у двох країнах.

<http://www.haase-energietechnik.de/en/Home/>

Лоїк Лерміньо

PhytoFuels Investments,
Директор по постачанню сировини,
енергетичним культурам, піролізу,
НДДКР

PhytoFuels Group об'єднує різних спеціалістів у всіх сферах, які стосуються біомаси – від збору врожаю до виготовлення котлів. Компанія бере участь у розробці державних і регіональних стратегій з розвитку біомаси.

Серед бізнес напрямів нашої компанії я можу виділити виробництво пелет із соломи та дерева для експорту до Польщі, Австрії, Німеччини, у меншій кількості для українських підприємств; виробництво котлів на біомасі (від 300 кВт); проектування і продаж ліній виробництва біопалива; оцінка впливу на навколишнє середовище.

Наразі ми працюємо над кількома проектами, зокрема: розвиток біовугільних технологій, що дозволяють використовувати солому і деревину на існуючих вугільних об'єктах; розробка біометанових технологій, які дозволяють використовувати солому та деревину в існуючих газових установках; біомаса для постачання на українські електростанції, що працюють на «зеленому тарифі»; тестування стандартів сертифікації відповідно до Голландського Стандарту Стійкої Екологічної Біомаси NTA-8080 для Голландського Міністерства Економіки.

Беручи до уваги сьогоднішню ситуацію з сектором біомаси, ми можемо сказати, що він все ще на своїй початковій стадії. Спостерігається бездіяльність клієнтів, коли зростання цін на газ стримується, а опалення на біомасі вже є на 30 % дешевшим, ніж газ (для приватних компаній і державних організацій).

Строк окупності – 1 або 2 сезони! Говорячи про національний ринок, головною проблемою є відсутність дистриб'юторських мереж.

Коли мова йде про новий уряд, ми можемо сказати, що для приватного сектора необхідними є сенсibilізаційна кампанія та відновлення кредитування банками. Схоже, що міські та районні бюджети отримали дещо більше

можливостей для встановлення біомасових котлів. Це дуже добре, особливо після відміни Прем'єр-міністром Тимошенко статті бюджету в розмірі 500 млн. грн. для біомасових котлів в кінці минулого року, хоча вони могли окупитися за один сезон.

Ми можемо відмітити лише одну помітну зміну нового уряду – повільна конвергенція цін на газ для населення з ринковими цінами, проте це підвищує небезпеку зростання цін для інших категорій користувачів.

Розглядаючи вірогідні зміни, ми сподіваємося, що доходи від продажу квот на викиди CO₂ Японії нарешті будуть використовуватися для розвитку зеленої енергетики. Новий уряд розпочав розслідування використання їх попередниками коштів, виділених у перший рік. Це блокує виділення чотирьох наступних траншів.

Якби від нас залежало внесення змін або, принаймні, надання пропозицій урядові, ми обрали б:

- Початок/відновлення державних програми фінансування біомасових котлів для міст і районів на базі міжнародного фінансування: це дешевше, заохочує національне виробництво, підвищує зайнятість сільської низькокваліфікованої робочої сили і зменшує залежність від імпорту, не кажучи вже про екологічні наслідки. Проте акцентуємо увагу на багатьох маленьких проектах, які легше забезпечувати біологічним паливом, ніж великі об'єкти. Маленькі проекти здійснюються також в сільській місцевості і створюють робочі місця;
- Розширення зеленого тарифу до спільного спалювання біомаси та вугілля на основі польського досвіду. Це збільшило б виробничі потужності зеленої електроенергії, потребуючи менших вкладень. Як наслідок, Україна отримає можливість експортувати

значно дорожчу зелену електроенергію, замість традиційної;

- Збільшення прозорості процесу отримання звільнення від податку при виробництві біопалива і зеленому тарифі, своєчасне повернення ПДВ експортерам.

<http://phytofuels.com.ua/>

Виктор Савкив

ТИС Эко,
Президент группы компаний

Компания «ТИС Эко» была создана в 2008 году. Основным и главным видом деятельности нашей компании является реализация проектов по добыче и использованию биогаза на полигонах твердых бытовых отходов (ТБО) в энергетических целях. Главными целями компании являются: минимизация негативного влияния полигонов ТБО на окружающую среду в Украине путем сбора и утилизации свалочного газа; содействие выполнению Украиной обязательств по уменьшению выбросов парниковых газов в атмосферу в соответствии с Рамочной Конвенцией ООН об изменении климата и Киотским протоколом; помощь развитию внутреннего рынка альтернативных источников энергии.

В данный момент мы занимаемся реализацией проекта Совместного Осуществления сбора и энергетической утилизации свалочного биогаза с двух полигонов в г. Мариуполе Донецкой области. В настоящее время спроектирована и построена система дегазации полигона ТБО в Приморском районе Мариуполя. Получаемый биогаз утилизируется в тестовом режиме на факеле. Заказана когенерационная установка производства GE Jahnbacher, которая будет установлена осенью 2010 с целью производства тепла и электроэнергии для потребителей.

Кроме того, сейчас на начальном этапе мы занимаемся проектированием системы дегазации полигона ТБО в Орджоникидзевском районе Мариуполя.

«ТИС Эко» является первопроходцем в секторе преобразования свалочного газа в электроэнергию, поэтому особенно остро для нас стоит вопрос урегулирования правительством законодательной базы. В данный момент ситуация такова, что технические возможности для утилизации свалочного газа есть, а для законного осуществления такой деятельности требуется преодолеть немало преград, рискуя попасть в «замкнутый круг» бюрократии.

Рассматривая позитивное влияние правительства на сектор, можно сказать о том, что был представлен на рассмотрение ВР проект Закона «О внесении изменений в законы Украины касательно альтернативных источников энергии». В нем обозначены и разъяснены вопросы, касающиеся зеленого тарифа на электроэнергию, произведенную из свалочного газа. Ожидается его принятие до конца 2010г.

К сожалению, никаких изменений в нашем секторе пока не было, но мы ожидаем отмену лицензирования добычи и утилизации биогаза и принятия зеленого тарифа для биогаза.

Среди трех приоритетных действий для украинского правительства, которые могли бы поспособствовать развитию, можно назвать:

- Упрощение разрешительно-лицензионных процедур (в настоящее время законы есть, но нет правил, регламентирующих их действие);
- Разработка ДБН и подобных стандартов для устройства систем альтернативной энергетики;
- Законодательное упрощение процедуры ввоза оборудования для альтернативной энергетики без НДС.

<http://tiseco.com.ua/>